

НЕГОДЧЕНКО В. О.,

кандидат юридичних наук, доцент,
докторант кафедри
адміністративного права та процесу
(Харківський національний
університет внутрішніх справ)

УДК 351.74+519.72

СУТНІСТЬ ІНФОРМАЦІЇ З ОБМЕЖЕНИМ ДОСТУПОМ В ОРГАНАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Розкрито сутність інформації з обмеженим доступом. Доведено, що до інформації з обмеженим доступом у системі Національної поліції належить службова та таємна інформація. Охарактеризовано зміст службової та таємної інформації в органах Національної поліції. Сформульовано ознаки інформації з обмеженим доступом у системі Національної поліції України.

Ключові слова: інформація з обмеженим доступом, службова інформація, таємна інформація, конфіденційна інформація, Національна поліція.

Раскрыта сущность информации с ограниченным доступом. Доказано, что к информации с ограниченным доступом в системе Национальной полиции относятся служебная и секретная информация. Охарактеризовано содержание служебной и секретной информации в органах Национальной полиции. Сформулированы признаки информации с ограниченным доступом в системе Национальной полиции Украины.

Ключевые слова: информация с ограниченным доступом, служебная информация, секретная информация, конфиденциальная информация, Национальная полиция.

The essence of restricted information is revealed. It is proved that information with restricted access in the system of the National Police includes service and classified information. Characterized the content of service and classified information in the National Police bodies. Formulated criteria for restricted information in the system of the National Police of Ukraine.

Key words: restricted information, service information, classified information, confidential information, the National Police.

Вступ. Національна поліція як провідний суб'єкт забезпечення публічної безпеки та порядку у державі також працює з інформацією різного характеру, зокрема й такою, що торкається сфери суверенітету держави, її економічної, інформаційної, екологічної безпеки, а отже, крім загальнодоступної інформації Національна поліція України повинна дотримуватися спеціальних режимів, встановлених державою для окремих видів інформації в частині її накопичення, розповсюдження та зберігання. Такі режими щодо інформації в узагальненому вигляді створюють правову конструкцію «інформація з обмеженим доступом». Згідно зі ст. 9 Закону України «Про Національну поліцію» поліція здійснює свою діяльність на засадах відкритості та прозорості та забезпечує постійне інформування органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також громадськості про свою діяльність у сфері охорони та захисту прав і свобод людини, протидії злочинності, забезпечення публічної безпеки і порядку. Полі-

ція забезпечує доступ до публічної інформації, власником якої вона є, у порядку та відповідно до вимог, визначених законом, а також може оприлюднювати (поширювати) інформацію з обмеженим доступом лише у випадках та в порядку, визначених законом [1]. Зважаючи на вищевказане, актуальним є питання про дослідження сутності, видів та правового режиму інформації з обмеженим доступом в органах та підрозділах Національної поліції.

Постановка завдання. Метою статті є розкриття сутності, видів та правового режиму інформації з обмеженим доступом в органах Національної поліції.

Результати дослідження. В узагальненому вигляді інформацію з обмеженим доступом ми можемо визначити як відомості та/або дані, збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді, які є в законному володінні фізичної чи юридичної особи або суб'єкта владних повноважень та щодо доступу до яких встановлюється законодавче обмеження.

У вітчизняному законодавстві встановлена така класифікація інформації з обмеженим доступом, як: 1) конфіденційна інформація; 2) таємна інформація; 3) службова інформація [2].

Конфіденційною є інформація про фізичну особу, а також інформація, доступ до якої обмежено фізичною або юридичною особою, крім суб'єктів владних повноважень. Конфіденційна інформація може поширюватися за бажанням (згодою) відповідної особи у визначеному нею порядку відповідно до передбачених нею умов, а також в інших випадках, визначених законом.

До конфіденційної інформації про фізичну особу належать, зокрема, дані про її національність, освіту, сімейний стан, релігійні переконання, стан здоров'я, а також адресу, дату і місце народження.

До інформації з обмеженим доступом не можуть бути віднесені відомості: а) про стан довкілля, якість харчових продуктів і предметів побуту; б) про аварії, катастрофи, небезпечні природні явища та інші надзвичайні ситуації, що сталися або можуть статися і загрожують безпеці людей; в) про стан здоров'я населення, його життєвий рівень, зокрема харчування, одяг, житло, медичне обслуговування та соціальне забезпечення, а також про соціально-демографічні показники, стан правопорядку, освіти і культури населення; г) про факти порушення прав і свобод людини, включаючи інформацію, що міститься в архівних документах колишніх радянських органів державної безпеки, пов'язаних із політичними репресіями, Голодомором 1932–1933 рр. в Україні та іншими злочинами, вчиненими представниками комуністичного та/або націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів; д) про незаконні дії органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб; е) щодо діяльності державних та комунальних унітарних підприємств, господарських товариств, у статутному капіталі яких понад 50 відсотків акцій (часток) належать державі або територіальній громаді, а також господарських товариств, 50 і більше відсотків акцій (часток) яких належать господарському товариству, частка держави або територіальної громади в якому становить 100 відсотків, що підлягають обов'язковому оприлюдненню відповідно до закону [2].

Закон України «Про доступ до публічної інформації» дещо розширює положення базового закону «Про інформацію». Інформацією з обмеженим доступом є: 1) конфіденційна інформація; 2) таємна інформація; 3) службова інформація. Обмеження доступу до інформації здійснюється відповідно до закону при дотриманні сукупності вимог: а) виключно в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя; б) розголошення інформації може завдати істотної шкоди цим інтересам; в) шкода від оприлюднення такої інформації переважає суспільний інтерес в її отриманні [3].

Якщо узагальнити положення законів України «Про інформацію» та «Про доступ до публічної інформації» щодо змісту та правового режиму інформації з обмеженим доступом, то можна побачити таку ситуацію:

	Таємна	Службова	Конфіденційна
Визначення	Інформація, розголошення якої може завдати шкоди особі, суспільству і державі. Таємною визнається інформація, яка містить державну, професійну, банківську таємницю, таємницю досудового розслідування та іншу передбачену законом таємницю	Інформація, що міститься в документах суб'єктів владних повноважень, які становлять внутрішньовідомчу службову кореспонденцію; доповідні записки, рекомендації, якщо вони пов'язані із розробкою напряму діяльності установи або здійсненням контрольних, наглядових функцій органами державної влади, процесом прийняття рішень і передують публічному обговоренню та/або прийняттю рішень: Інформація зібрана в процесі оперативно-розшукової, контррозвідальної діяльності, у сфері оборони країни, яку не віднесено до державної таємниці	Інформація, доступ до якої обмежено фізичною або юридичною особою, та яка може бути поширена у визначеному ними порядку за їхнім бажанням відповідно до передбачених ними умов
Приклад	Державна, банківська, професійна таємниця (адвокатська, нотаріальна, лікарська, аудиторська, таємниця досудового розслідування)	Суб'єкти владних повноважень затверджують Переліки відомостей, що становлять службову інформацію. Документам, які містять службову інформацію, надається гриф «Для службового користування». Перелік відомостей, що становлять службову інформацію, який складається органами державної влади, органами місцевого самоврядування, іншими суб'єктами владних повноважень, не може бути обмеженим у доступі	Інформація про особу (національність, освіта, сімейний стан, релігійні переконання, стан здоров'я, матеріальний стан, адреса, дата та місце народження, інформація про особисте життя фізичної особи).
Суб'єкт, який приймає рішення про обмеження доступу до інформації	Залежить від виду таємниці	Виключно суб'єкти владних повноважень	Виключно фізичні та юридичні особи приватного права, крім суб'єктів владних повноважень
Правовий режим	Визначається Законом України «Про доступ до публічної інформації» та спеціальними законами, наприклад «Про державну таємницю»	Визначається Законом України «Про доступ до публічної інформації»	Визначається відповідним суб'єктом: фізичною або юридичною особою

На підставі вищезазначеного ми можемо зробити висновок, що в системі Національної поліції України до інформації з обмеженим доступом належить службова та таємна інформація.

У травні 2016 р. Національна поліція України затвердила перелік відомостей, що становлять службову інформацію у системі Національної поліції України [4].

Отже, до службової інформації у системі Національної поліції можна віднести:

1. У сфері роботи з кадрами службовою інформацією є інформація, що розкриває:

- відомості про результати здійснення психологічного діагностування, психологічного супроводження та тестування на поліграфі кандидатів на службу в органи та підрозділи поліції; кандидатів на навчання у вищих навчальних закладах із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських;

- відомості про рівень суїцидальної активності серед поліцейських;

- відомості з особових справ постійного та перемінного складу Національної поліції України, за винятком відомостей, які віднесені до державної таємниці;

- накази по особовому складу в частині оголошення відомостей, які надають змогу ідентифікувати особу;

- проходження служби в минулому в підрозділах оперативної служби, відповідному структурному підрозділі ДВБ, підрозділах, уповноважених на проведення оперативно-технічних заходів з виявлення небезпечних матеріалів та екологічних злочинів, та кримінальної розвідки на посадах негласного особового складу, за винятком відомостей, які віднесені до державної таємниці;

- організаційні положення, що регламентують проведення спеціальної перевірки, або узагальнені результати такої перевірки (додаткової спеціальної перевірки) стосовно осіб, які приймаються на службу чи роботу в поліції.

2. У сфері мобілізаційної роботи, територіальної оборони та цивільного захисту службовою є інформація, що розкриває:

- відомості про підготовку та проведення командно-штабних мобілізаційних навчань (мобілізаційних навчань) і штабних мобілізаційних тренувань (мобілізаційних тренувань), звіти про результати проведених навчань (тренувань), зміст і результати проведення навчань (тренувань) з територіальної оборони, антитерористичної тематики та цивільного захисту органів та підрозділів поліції, закладів та установ, що належать до сфери управління поліції, за винятком відомостей, які віднесені до державної таємниці;

- відомості про оповіщення та збір керівного й особового складу органу та підрозділу поліції, що містять інформацію про домашні, мобільні телефони, місце проживання працівників або інші відомості, що дають змогу однозначно ідентифікувати особу;

- потребу, наявність і якісний стан засобів індивідуального та колективного захисту для поліцейських органів та підрозділів поліції, закладів та установ, що належать до сфери управління поліції, за винятком відомостей, які віднесені до державної таємниці;

- маршрути евакуації, місця збору та безпечні райони (райони евакуації, розосередження) особового складу органів та підрозділів поліції, закладів та установ, що належать до сфери управління Національної поліції України.

3. У сфері зв'язку, інформаційно-телекомунікаційних та комп'ютерних мереж службовою є інформація про:

- документи з організації радіо- та радіотехнічного контролю за використанням органами та підрозділами поліції виділеного радіочастотного ресурсу;

- побудову, функціонування та особливості каналів зв'язку, у тому числі внутрішньо-відомчих та відкритих для загального користування, між органами та підрозділами поліції;

- параметри налаштування апаратного обладнання та програмних засобів, що використані при побудові телекомунікаційних мереж;

- побудову та принципи роботи елементів інформаційно-телекомунікаційних систем, призначених для передавання інформації за межі відповідної комп'ютерної мережі, або для обміну інформацією між органами та підрозділами поліції зазначених об'єктів відкритими каналами зв'язку.

4. У сфері здійснення оперативно-розшукової діяльності та досудового розслідування службовою є інформація про:

- підприємства, установи, організації незалежно від форм власності, стосовно яких проводяться оперативно-розшукові заходи органами та підрозділами поліції, за винятком відомостей, які належать до державної таємниці;
- дати запланованих поліцейськими кримінальної поліції та органу досудового розслідування Національної поліції України зустрічей із негласним апаратом;
- чисельність негласного апарату, чисельність осіб, що є або були об'єктами оперативно-розшукових справ, кількість архівних справ джерел негласної інформації, оперативного обліку; чисельність, озброєння, технічне оснащення, дислокацію сил, що залучаються до операцій за оперативними планами органів та підрозділів поліції;
- окремі питання організації негласної оперативно-розшукової діяльності, якщо при цьому детально не розкриваються форми і методи такої діяльності та оперативні засоби;
- порядок здійснення контрольованої поставки, контрольованої і оперативної закупки товарів, предметів та речовин, у тому числі заборонених до обігу, у фізичних та юридичних осіб, незалежно від форм власності;
- плани припинення та протидії діяльності на території України непередбачених законом воєнізованих або збройних формувань (груп), учасників організованих груп і злочинних організацій, за винятком відомостей, які віднесені до державної таємниці.

5. У сфері застосування оперативно-технічних заходів службовою є інформація про:

- використання спеціальних технічних засобів (з використанням лише їх умовних шифрованих найменувань);
- плани, акти, розписки на видачу в тимчасове користування окремих засобів спеціальної техніки;
- здійснення, результати здійснення оперативно-технічних заходів, якщо при цьому детально не розкриваються форми і методи їх проведення;
- номенклатуру, фактичну наявність, потребу в забезпеченні оперативними транспортними засобами підрозділів, які уповноважені на проведення оперативно-технічних заходів, за винятком відомостей, які віднесені до державної таємниці;
- переліки позивних, умовних назв тощо для радіообміну, за винятком відомостей, які віднесені до державної таємниці.

6. У сфері протидії тероризму та екстремістським проявам службовою є інформація, що розкриває:

- дії органів та підрозділів поліції у разі виникнення загрози терористичних актів, екстремістських проявів, за винятком відомостей, які віднесені до державної таємниці;
- стан готовності органів та підрозділів поліції до протидії тероризму та екстремістським проявам, за винятком відомостей, які віднесені до державної таємниці;
- відомості в сукупності чи за окремими показниками про особовий склад органів та підрозділів поліції, який залучається (залучався) до проведення антитерористичної операції або виконання службових обов'язків, що пов'язані із проведенням антитерористичної операції, які містяться в будь-яких матеріальних носіях інформації;
- спеціальні технічні прийоми і тактику проведення антитерористичної операції, які не віднесені до державної таємниці;
- зміст планів щодо організації та проведення масштабних оперативно-розшукових заходів за участю підрозділів поліції особливого призначення, а також заходів забезпечення кримінального провадження, за винятком відомостей, які віднесені до державної таємниці;
- відомості про розрахунки сил та засобів органів та підрозділів поліції, залучених до протидії тероризму та екстремістським проявам, із зазначенням їх виду і кількості.

7. У сфері охорони державної таємниці службовою є інформація, що розкриває:

- організацію та фактичний стан забезпечення охорони державної таємниці, за винятком відомостей, які віднесені до державної таємниці;

– систему охорони, внутрішньооб'єктний режим, технічне обладнання режимних об'єктів, зон, приміщень, де здійснюються роботи, пов'язані з державною таємницею, за умови мирного часу, якщо при цьому не розкриваються відомості, які віднесені до державної таємниці;

– відомості, які вносяться до форм облікової документації матеріальних носіїв інформації з обмеженим доступом, актів звірки їх наявності, знищення, з питань мобілізаційної підготовки, територіальної оборони та цивільного захисту на особливий період, які не містять відомостей, що становлять державну таємницю;

– засоби та заходи захисту інформації на режимній території, в інформаційно-телекомунікаційних та комп'ютерних мережах, у режимних приміщеннях, за винятком відомостей, які віднесені до державної таємниці;

– заходи щодо захисту інформації з обмеженим доступом під час прийому іноземних делегацій, груп та окремих іноземців, за винятком відомостей, які віднесені до державної таємниці;

– дані про особу, якій надано допуск до державної таємниці (прізвище, ім'я, по батькові, дата та місце народження, місце проживання), за винятком відомостей, які віднесені до державної таємниці;

– переліки режимних, атестованих приміщень та акти їх обстеження;

– заходи безпеки інформації на об'єктах, де циркулює інформація з обмеженим доступом, за винятком відомостей, які віднесені до державної таємниці [4].

Іншим видом інформації з обмеженим доступом в органах та підрозділах Національної поліції є таємна інформація. Згідно із законом України «Про державну таємницю» державна таємниця (секретна інформація) – вид таємної інформації, що охоплює відомості у сфері оборони, економіки, науки і техніки, зовнішніх відносин, державної безпеки та охорони правопорядку, розголошення яких може завдати шкоди національній безпеці України та які визнані у порядку, встановленому цим Законом, державною таємницею і підлягають охороні державою [5].

Враховуючи те, що Національна поліція України служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку, до державної таємниці в основній сфері її діяльності можна віднести інформацію:

– про особовий склад підрозділів поліції, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність;

– про засоби, зміст, плани, організацію, фінансування та матеріально-технічне забезпечення, форми, методи і результати оперативно-розшукової діяльності; про осіб, які співпрацюють або раніше співпрацювали на конфіденційній основі з органами Національної поліції; про склад і конкретних осіб, що є негласними штатними працівниками Національної поліції України;

– про організацію та порядок здійснення охорони адміністративних будинків та інших об'єктів Національної поліції України;

– про систему спеціального зв'язку Національної поліції України;

– про організацію, зміст, стан і плани розвитку криптографічного захисту секретної інформації в системі Національної поліції України;

– про організацію режиму секретності в системі Національної поліції України, програми, плани та інші заходи у сфері охорони державної таємниці [5].

Не відноситься до державної таємниці в системі Національної поліції України інформація:

– про аварії, катастрофи, небезпечні природні явища та інші надзвичайні події, які сталися або можуть статися і загрожують безпеці громадян;

– про факти порушень прав і свобод людини і громадянина;

– про незаконні дії її посадових і службових осіб [5].

Висновки. На підставі проведеного дослідження зробимо певні висновки та узагальнення:

1. До інформації з обмеженим доступом у системі Національної поліції відноситься службова та таємна інформація. Конфіденційна інформація не перебуває в обігу Національної поліції, оскільки рішення про обмеження доступу до неї приймають виключно фізичні та юридичні особи приватного права, крім суб'єктів владних повноважень, до яких ми відносимо Національну поліцію як центральний орган виконавчої влади. При цьому слід пам'ятати, що одна і та ж інформація не може бути одночасно віднесена до службової інформації та державної таємниці.

2. Інформація з обмеженим доступом у системі Національної поліції України – це відомості та/або дані, збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді, які перебувають у законному володінні або розпорядженні Національної поліції України, щодо доступу до яких встановлюється законодавче обмеження виключно в інтересах забезпечення публічної безпеки та порядку, протидії злочинності, охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, розголошення якої може завдати істотної шкоди цим інтересам, а оприлюднення такої інформації переважає суспільний інтерес в її отриманні.

3. До службової інформації в системі Національної поліції слід віднести відомості та/або дані, збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді, які перебувають у законному володінні або розпорядженні Національної поліції України, пов'язані із виконанням покладених на Національну поліцію завдань та здійсненням наданих їй повноважень, які не віднесено до державної таємниці і обмеження доступу до яких встановлено із дотриманням вимог чинного законодавства України.

4. До таємної інформації в системі Національної поліції слід віднести відомості та/або дані, збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді, які перебувають у законному володінні або розпорядженні Національної поліції України, пов'язані із виконанням покладених на Національну поліцію завдань та здійсненням наданих їй повноважень, розголошення яких може завдати шкоди національній безпеці України та які визнані у встановленому порядку державною таємницею і підлягають охороні державою.

5. Не можуть бути віднесені до інформації з обмеженим доступом у системі Національної поліції відомості про аварії, катастрофи, небезпечні природні явища та інші надзвичайні ситуації, що сталися або можуть статися і загрожують безпеці людей; про стан забезпечення публічної безпеки та порядку, захист прав і свобод громадян; про факти порушення прав і свобод людини; про незаконні дії органів посадових та службових осіб органів та підрозділів Національної поліції України.

6. Виходячи з наведених визначень, до ознак інформації з обмеженим доступом в системі Національної поліції України ми можемо віднести такі як:

- відомості та/або дані збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді;
- відомості перебувають у законному володінні або розпорядженні Національної поліції України;
- доступ до цієї інформації має чітко визначене коло осіб Національної поліції України;
- порядок доступу до цієї інформації врегульований законодавством України та підзаконними актами МВС України та Національної поліції України;
- обмеження щодо таких відомостей встановлені виключно в інтересах забезпечення публічної безпеки та порядку, протидії злочинності, охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави;
- розголошення таких відомостей може завдати істотної шкоди правам і свободам громадян, інтересам суспільства та держави;
- Національна поліція вживає відповідний комплекс заходів щодо унеможливлення доступу сторонніх суб'єктів до зазначених відомостей;
- за порушення режиму обігу інформації з обмеженим доступом в системі Національної поліції України встановлено дисциплінарну, адміністративну та кримінальну відповідальність.

7. До основних сфер діяльності Національної поліції, де міститься службова інформація, відносяться: а) сфера здійснення оперативно-розшукової діяльності та досудового розслідування, сфера застосування оперативно-технічних заходів; б) сфера протидії тероризму та екстремістським проявам; в) сфера діяльності чергових частин; г) сфера забезпечення публічної безпеки і порядку; д) сфера охорони працівників суду, правоохоронних органів, учасників кримінального процесу та інших осіб; е) сфера боротьби з окремими видами злочинів; є) сфера роботи з кадрами; ж) сфера мобілізаційної роботи, територіальної оборони та цивільного захисту; з) сфера зв'язку, інформаційно-телекомунікаційних та комп'ютерних мереж; и) сфера охорони державної таємниці; і) сфера криптографічного захисту інформації.

Список використаних джерел:

1. Про Національну поліцію [Електронний ресурс]: Закон України від 2 липня 2015 р. № 580-VIII. – Режим доступу :<https://goo.gl/fqcm7P>.
2. Про інформацію: Закон України від 2 жовтня 1992 р., № 2657-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – Ст. 650.
3. Про доступ до публічної інформації [Електронний ресурс]: Закон України від 13 січня 2011 р., № 2939-VI. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>.
4. Про затвердження Переліку відомостей, що становлять службову інформацію в системі Національної поліції України [Електронний ресурс]: Наказ НПУ України від 10 травня 2016 р., № 385. – Режим доступу: <https://www.pri.gov.ua/uk/publish/article/1912166>.
5. Про державну таємницю [Електронний ресурс]: Закон України від 21 січня 1994 р., № 3855-XII. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3855-12>.

ПИРОЖКОВА Ю. В.,
кандидат юридичних наук,
доцент, докторант
(Запорізький національний університет)

УДК 342.9

**ВИХОВНА ФУНКЦІЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА:
СУЧАСНА ПЕРЕОЦІНКА ЦІННІСНОГО ЗМІСТУ
В КОНТЕКСТІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ГАЛУЗЕВОГО ПРЕДМЕТА**

Реалізація цінностей демократії, правової держави і громадянського суспільства є неможливою без відповідного рівня правової культури та правової свідомості. Формування базових правових цінностей досягається шляхом оптимального використання потенціалу виховної функції права. У статті приділена увага дослідженню оновленого змісту виховної функції адміністративного права (окреслено її основні елементи та форми реалізації) у контексті трансформації галузевого предмета. Запропоновано власне визначення виховної функції адміністративного права.

Ключові слова: функції адміністративного права, загальносоціальні функції адміністративного права, соціально-культурні галузеві функції, виховна функція адміністративного права.

